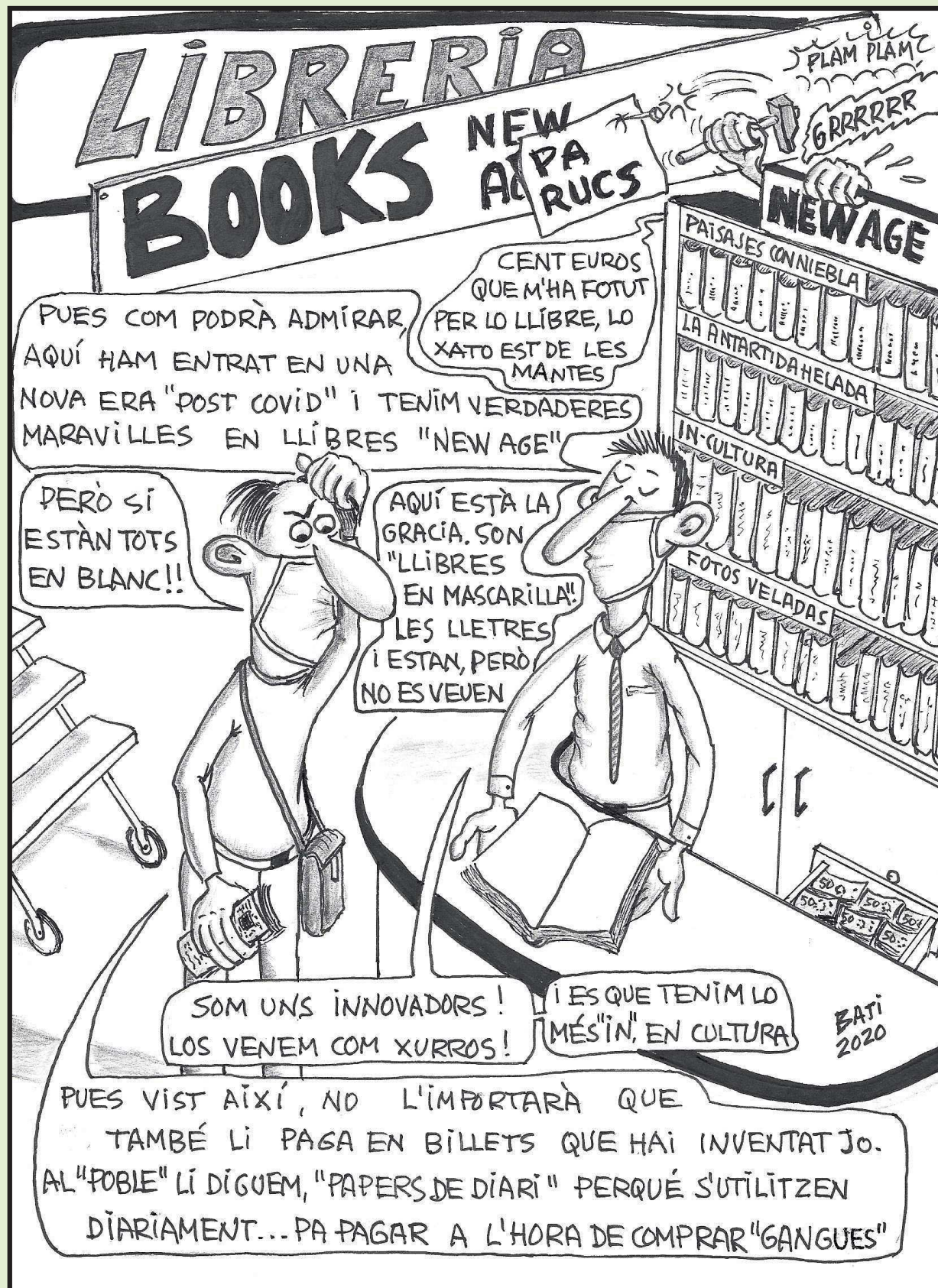

A Voltar Faducs

Miscel·lània

Denario

Descripción:

Moneda ibérica de plata acuñada en Huesca entre el siglo II y I antes de Cristo.

Estas monedas fueron de gran circulación en la época y con ellas se efectuaban los pagos a los ejércitos y fuerzas mercenarias en los tiempos tan convulsos de la romanización de la zona del Valle del Ebro, así como las diferentes guerras de la última etapa de la república romana.

Contexto histórico:

Posiblemente pueda tratarse de una pérdida durante las Guerras Sertorianas del año 82 al 72 a.C. o de la Guerra Civil de Julio César del 49 al 45 a.C.

Las dos contiendas debieron de pasar por estas tierras y alguna huella como ésta dejaron.

Como siempre cuando hay un conflicto en la zona, lo estratégico de la localización de Mequinenza la hace protagonista de primera línea.

Localización:

Encontrada en superficie en la partida La Plana

Anverso:

Cabeza barbada a derecha, detrás letras ibéricas BoN.

Reverso:

Jinete con lanza a derecha, debajo leyenda ibérica BoLSCaN

Epoca:

Ibérico

CECA:

Bolskan (Huesca)

Valor:

Denario

Datación:

Siglo I a.C.

Peso:

4,12 gramos

Diámetro:

17,5 mm.

Material:

Plata (Ag)

Cuño:

12 H

Paco Luís Copons

Els "toros de foc"

El foc i els "toros" tenen una llarga tradició en la Mediterrània. Des de l'antiguitat han estat emprats per diferents cultures y en molts llocs encara els trobem en el folklore de molts pobles.

Segons diuen els entesos, a la Península Ibèrica la tradició dels "toros de foc" va néixer a Elx durant la prehistòria, quan en una revolta dels ibers d'Elice contra l'exèrcit cartaginès d'Almícar Barca van utilitzar els braus embolats com a arma de guerra contra els invasors.

A Aragó tenen una llarga tradició, i el primer que es documenta és el toro de foc de Mora de Rubielos, de l'any 1677. La costum va arrelar molt a Aragó, i molts pobles van seguir aquesta festa. Amb el nom de "toro engamellado" el més famós és el Toro de Ronda de Cariñena, que va ser declarat festa d'interès turístic d'Aragó, i molt famosos també els d'Ariño, Biescas o Laluega.

Des de principis del segle XX alguns pobles van decidir canviar el "toro" com animal viu, per una figura artesanal que en feia les funcions, i es va canviar el foc per la pirotècnia. Un dels més antics és el d'Ayerbe, amb un "toro de foc" que es va crear com a complement a la pirotècnia festiva dels castells de focs.

L'èxit de la bèstia de foc va fer que dues empreses comencessin a fabricar-los: Pirotècnia Zaragoza, que els feia i fa de metall, i Aragonesa de Fiestas que ara ho fa amb fibra de vidre, fent figures molt similars als braus de veritat.

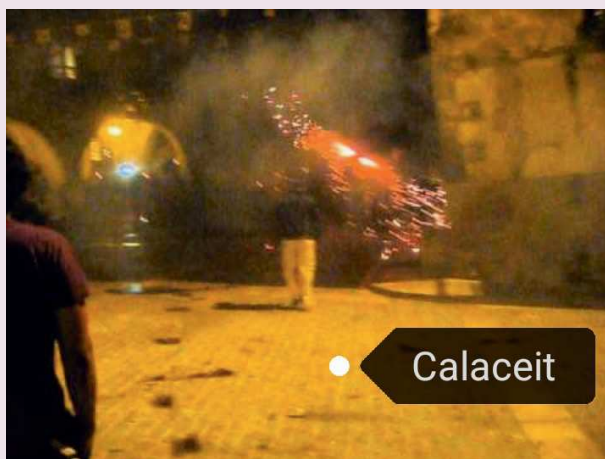
A la Franja, és força conegut el "toro de foc" de Calaceit.

A Mequinensa, a més de les curses de rucs i dels correbous, també es treia un "toro de foc" pirotècnic, que coneixem gràcies a una fotografia i als comentaris de la gent, i que sortia al mig de la plaça en ple ball de la festa major. La festa, però, es va acabar anul·lant pel perill que suposava en poder cremar la roba de festa de la gent. Actualment la penya Ont'Arrive ha recuperat la tradició i ja fa uns anys que amb una caixa decorada fan les delícies dels més petits per les festes de la Santa.

Pau Bonales Domínguez.

Mequinensa

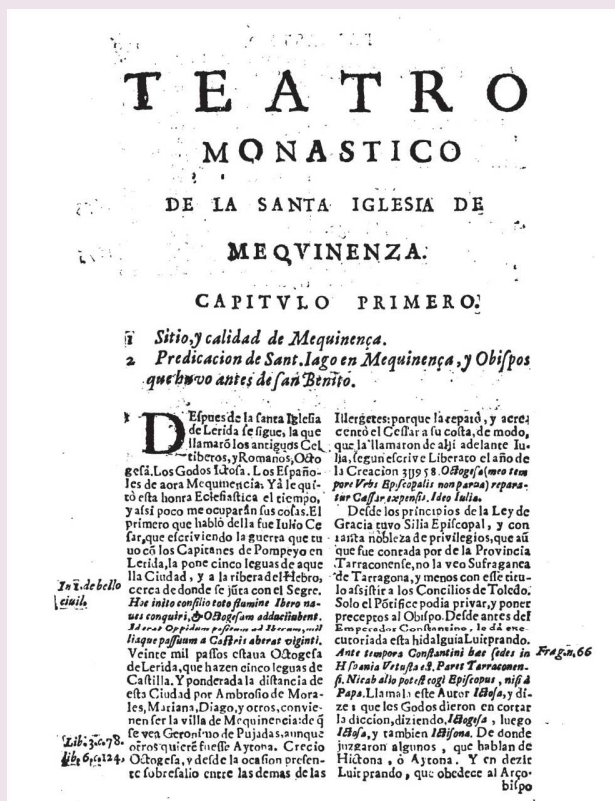
Calaceit

Ayerbe

El Bisbat de Mequinensa

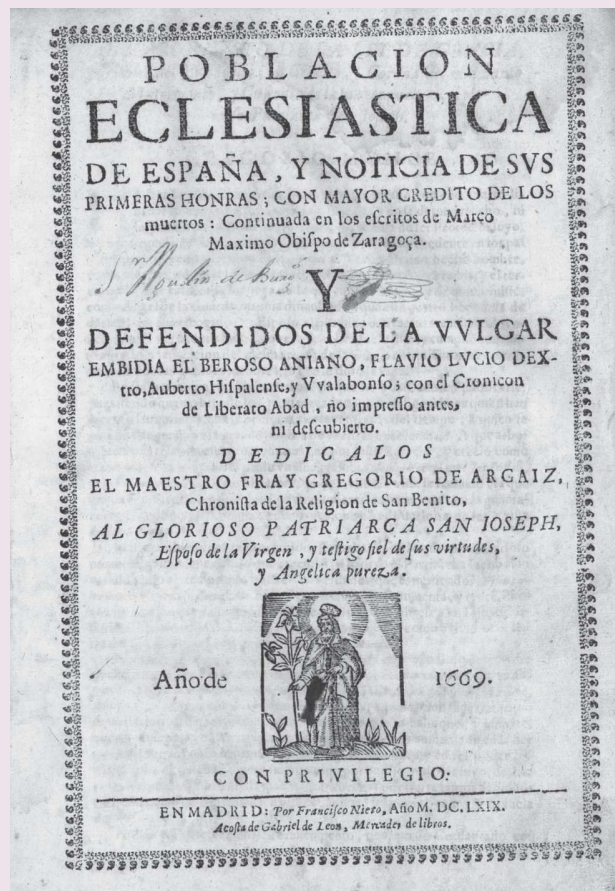
El curiós que s'endinsi en la àmplia web de Llibres de Google (Google Books) i faci una simple recerca amb la paraula "Mequinensa", es sobtarà amb la quantitat de llibres antics que fan referència al bisbat amb seu al nostre poble. El Bisbat de Mequinensa. No, no és broma, almenys a primer cop d'ull. Al llarg dels segles XVI i XVII s'escriviren moltes pàgines al respecte. Us faig un petit resum del seu contingut.

Fray Gregorio de Argaiz, *La soledad Lavreada, por San Benito y sus hijos, en las Iglesias de España* 1675.

Quan Juli César va arribar a Octogesa, poques pedres quedaren al seu lloc. La destrucció es va escampar per arreu, però com l'antic oppidum estava en un lloc altament estratègic, el va fer reconstruir "y sobresalio entre las demas de las illergetes". Això sí, li va canviar el nom, com era típic en ell, i li atorgà el de *Iulia Octogesa*. El lloc va ser tan important com Lleida (*Ilerda*), i per aquesta raó passaren pel poble, predicant, els apòstols Sant Jaume, Sant Pere i Sant Pau, a més

d'antics sants com Sergi, Paulo i Sant Sadurní. Fruit d'aquesta predicació aparegué el primer bisbe de *Iulia Octogesa*, que tenia el nom de Wilfrido (110-119), bisbe que rebé la visita de Sant Dionís l'Areopagita, i que va ser martiritzat per l'emperador Trajà. El va succeir en el càrrec episcopal el bisbe Sincio (de 119 a 139), del que només es coneix el nom. Després d'aquests hi ha un gran buit en l'episcopologi mequinensà, justificat pels autors clàssics com a conseqüència de la destrucció de la ciutat, fins l'any 389 quan va ser nomenat bisbe de Mequinensa Esteve, celebrant aquí un Concili Provincial contra els heretges priscilianistes. El succeí el bisbe Paulo (400) que veié l'arribada dels visigots al poble.

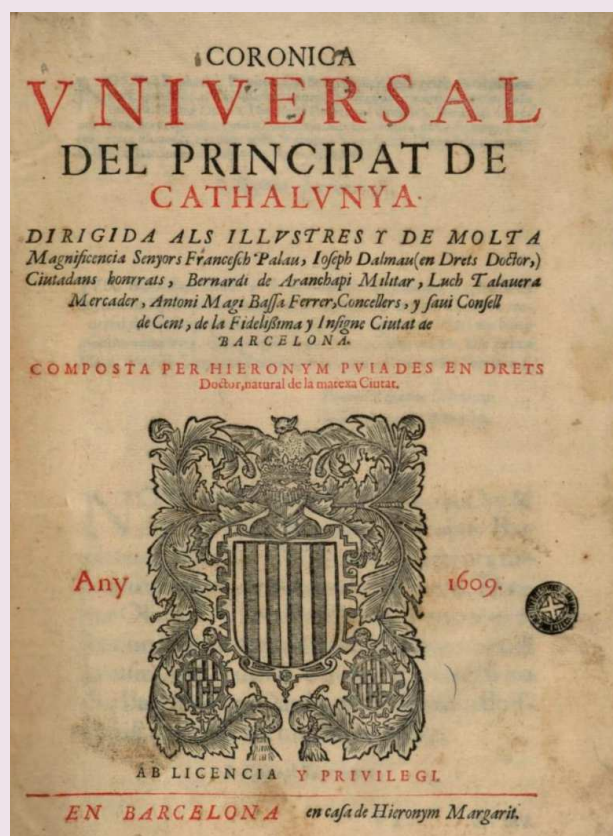

A la Poblacion Ecclesiastica de España, del mateix Fray Gregorio de Argaiz, de 1669, ja es recopila la història dels bisbes de Mequinensa.

Els Gots, és a dir, els Visigots, eren més pràctics, i de seguida van abreviar el nom de *Iulia Octogesa* pel més pràctic d'*Ictogesa*, evolucionant "naturalment" cap a Ictosa. Sempre seguint els autors clàssics, en especial els resums brillants de Fray Gregorio de Argaiz (1669 i 1675), la importància del bisbat d'Ictosa era tal, que els bisbes no anaven mai als concilis eclesiàstics, ja que depenien directament del sant pontífex (així ho declarava Luitprando de Cremona). Els bisbes

de Mequinensa serien Esteve II (entre el 435 i el 455), Deodevoto (de 455 a 483), Esteve III (de 483 a 514) i Frontinià, que assumí l'episcopat d'Ictosa com a promoció després d'haver estat bisbe de Girona. A partir d'aquí la llista ja no és tan completa: el bisbe Aradino, mort el 638, que va ser substituït per Salviato. Cap d'ells anà mai a cap concili, però que encara existís el bisbat queda demostrat a la *Fitació* de bisbats del reialme feta l'any 677 pel rei Wamba, on s'estableixen els límits d'Ictosa. Finalment el darrer bisbe fou Bonifaci, cap allà l'any 700, que ho seria durant la invasió islàmica. Per cert, a l'arribada dels "moros" a Mequinensa, van matar a una monja verge, que seria santificada amb el nom de Santa Joana.

Com va sorgir aquesta història? El relat se sustenta en una sèrie de documents antics: d'una banda la *Fitació* eclesiàstica realitzada el segle VII pel rei Wamba, on apareix el bisbat d'Ictosa i els seus límits amb els de Lleida i Tarragona. I d'altra banda els llibres de cròniques escrites per l'abat Liberato de Girona al segle VII, per Auberto Hispalense al segle IX, i per Luitprando bisbe de Cremona del segle X. Uns testimonis directes -cas de Wamba- o molt propers en el temps a l'existència del bisbat -la resta-. La crònica la repetirien autors clàssics dels segles moderns com Fray Francisco Diago en el seu *Historia de los victoriosissimos antiguos condes de Barcelona* de 1603; Jeroni de Pujades en la seva *Cronica universal del Principat de Catalunya* de 1609; i, evidentment, Fray Gregorio de Argaiç en *La soledad lavreada, por San Benito y sus hijos, en las iglesias de España y teatro monastico de la provincia tarraconense* de 1675.

Estem, doncs, davant d'un bisbat mequinensà perdut? No. Per començar, la *Fitació del rei Wamba*, del segle VII, va ser escrita a finals del segle XI per justificar els drets de possessió en un llarg plet entre les diòcesis de Burgos, Nájera i Osma, sent acceptada com a vàlida a partir del segle XII per les autoritats eclesiàstiques, des de papes fins a reis, per a resoldre plets sobre els límits de diòcesis del reialme de Castella. L'eminent historiador Sánchez Albornoz fou un dels més acèrrims detractors de dit document. Pel que fa als episcopologis, tots es basen en tres "*cronicons*": en primer lloc el de l'abat Liberato de Girona, escrit al segle VII, del que es va descobrir que era una falsificació redactada per Joan Gaspar Roig i Jalpí al segle XVII. En segon lloc el cronicó d'Auberto Hispalense redactat al segle IX, que resultà una falsificació d'Antonio Lupián Zapata (Antonio de Nobis) al segle XVII. I en tercer lloc el cronicó del bisbe Luitprando de Cremona, redactat al segle X, que finalment fou una altra falsificació escrita pel jesuïta toledà Jerónimo Román de la Higuera al segle XVI. Totes quatre, falses obres per a justificar interessos en uns casos, i per a ser utilitzats en diferents discussions del moment en altres. Mites i llegendes que amaguen interessos i interpretacions tergiversades de la història.

Jacinto Bonales

Artistas locales

Fémina 2019.

José Antonio Amate García.

Piedra de Calatorao, 54x14x14, 2019.

Son pocos los artistas, que no trabajan o han trabajado el tema femenino, yo también tengo algunas obras tridimensionales que identifico con el citado tema.

En esta ocasión, la obra realizada con Piedra de Calatorao, poco o nada tiene que ver con esas obras en que la mujer, es tratada con una gran elegancia, delicadeza y finura.

En la obra eminentemente vertical, se puede observar las formas y líneas que definen el contorno de la escultura, los dos volúmenes superior e inferior, nos conduce a lo que podría ser la cintura, o parte central.

Otras características de esta obra, son las texturas que conviven dentro de esas líneas propias de la obra, acabado aburdajado, en la parte central, pulido y lascado en la parte superior e inferior, estos tipos de acabado, nos ayudan a imaginar el movimiento y las formas de la escultura.

Todos estos conceptos y algunos más, son los que tenemos que buscar, para encontrar el **diálogo** de las obras de arte con el espectador que las mira, que es el fin buscado por el artista, con algunas obras, se consigue en otras no. Pero siempre tenemos que intentarlo.

José Antonio Amate, 2020.

